

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT
KOMİSYONU**

TUTANAK DERGİSİ

21 Kasım 2011 Pazartesi

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

21 Kasım 2011 Pazartesi

----0----

K O N U

Sayfa

ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Öğretim Üyesi Prof. Dr. Feride Acar'ın Türkiye'de
Kadına Yönelik Şiddet konulu sunumu

1:37

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:37

Prof. Dr. Feride ACAR

2:11, 12:14,

14:15, 15:24

İhsan ŞENER

(Ordu)

10

Mehmet Kerim YILDIZ

(Ağrı)

11:13, 18:22, 23

Mahmut TANAL

(İstanbul)

12, 15:23

Yusuf HALAÇOĞLU

(Kayseri)

13, 14, 16:18, 22

Komisyon Uzmanı

23:24

Açılma Saati: 16.22

Kapanma Saati: 18.45

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

21.11.2011 Pazartesi

Açılma Saati: 16.22

BAŞKAN : Ülker GÜZEL (Ankara)

_____0_____

BAŞKAN – Sayın Hocam, öncelikle hoş geldiniz diyorum.

Biz İnsan Hakları Komisyonu olarak bir alt komisyon oluşturduk ve bu alt komisyonda aile içi şiddeti gündeme almak ve bunun üzerinde bir çalışma yaparak değerlendirmemizin sonuçlarını hep birlikte bir temele oturtabilmektir. Bu sebeple, üniversitelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, devletin bazı üst düzey görevlileriyle ve halkımızca kurulmuş olan diğer sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini de alarak bir sonuca varmayı niyetledik ve bu sebeple sizi ve sizden önce konuşan diğer üniversitemizde görevli hocamızı davet ettik, görüşlerini aldık. Burada sizlerin de görüşü bizim için çok önemlidir.

Ancak, ben konuşmama başlamadan önce değerli milletvekili arkadaşlarıma sizin geçmişinizi, elde ettiğim bilgileri sizin ağzınızdan değil ben ifade ederek sizin bir tanıtımınızı yapmak istiyorum.

1976 yılından itibaren Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışan Hocamız Prof. Dr. Feride Acar, Amerika Birleşik Devletleri'nde ABD'de Widener Üniversitesi ve Ürdün'de Yarmouk Üniversitesi'nde misafir öğretim üyeliği yapmıştır, Bilkent Üniversitesi'nde de dersler vermiştir. 1980'li yıllardan itibaren çalışmalarını kadın hakları ve toplumsal siyaset eşitliği alanlarında yoğunlaştırmıştır. 1994'de ODTÜ Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı ve Yüksek Lisans Programının kurulmasına öncülük etmiştir. 1994-2003 yılları arasında kadın erkek eşitliği ve kadınların insan hakları konularında Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Avrupa Birliği gibi kurumlar için uluslararası danışman olarak görev yapmıştır. Uluslararası alanda kadın haklarının denetiminden sorumlu Birleşmiş Milletler CEDAW Komitesine 1997 yılında üye seçilen Feride Acar, raportör ve Başkan Yardımcılığı görevlerinden sonra, 2003 de Birleşmiş Milletler CEDAW Başkanı olmuştur. Hâlen ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Başkanıdır ve 2005 yılından itibaren Avrupa Konseyi Kadınlara Karşı Şiddetle Mücadele Görev Gücü'nde uluslararası uzman olarak bulunmaktadır. Kadın hakları alanında yurtiçi ve dışında yürüttüğü eğitici, danışmanlık ve temsil etkinlikleriyle çalışmalarına devam etmektedir.

Biz Hocamıza başarılar dileklerimizle hoş geldiniz der, sözü Hocamıza teslim ederiz.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bir düzeltme yapayım öncelikle, artık Bölüm Başkanı değilim, son iki senedir bu Bölüm Başkanlığını bıraktım, şimdi başka bir arkadaşımız yapıyor.

Çok teşekkür ederim öncelikle, zahmet etmişsiniz özgeçmişimi de... Gördüğünüz gibi, ben kadın hakları konusunda ve kadınlara yönelik ayrımcılık konusunda çalışan bir insanım bir süredir, uzunca bir süredir. Bu kapsamda da uluslararası çalışmalarım daha çok yoğunlukta, Türkiye’de de tabii araştırmalarım var. Bu Komisyon için ben şöyle bir şey düşündüm, sizlerin de çok yakın bir gelecekte gündeminize, Meclisin gündemine geleceği için bu kadınlara yönelik şiddetle mücadele için adı resmen “İstanbul Sözleşmesi” olarak konulan yeni bir Avrupa Konseyi sözleşmesi var. Çünkü İstanbul’da imzaya açıldı ve Türkiye ilk imzacısı bu sözleşmenin. Ümit ediyorum ki, ilk onaylayıcısı da olacak, daha henüz Meclis tarafından onaylanmadı.

Benden önce konuşan arkadaşım, herhâlde bilmiyorum **Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusunda** veya genel olarak bu konularda tartıştınız. O, o tür bilgiler vermiş olabilir. Ben müsaade ederseniz, size özellikle Türkiye’de vakayı anlatmak değil de bu sözleşme nedir, niçin yapıldı ve bundan ne bekliyoruz, Türkiye’de bundan ne çıkabilir gibi konular üzerinde biraz bilgi vereyim eğer sizin için de uygunsa diye düşündüm.

BAŞKAN – Hocam, sizden önce Ayşe Hanım kadının tarihi bir gelişim içinde sosyolojik açıdan bir değerlendirmesini uluslararası alanda ve Türkiye’de bir değerlendirmesini yaptı. Kadına yönelik bu şiddetin uluslararası alanda ve Türkiye’de önlenmesi için ne gibi kanuni uygulamaların yer aldığından bahsetti ve bu hukuki çerçeveyi çizdikten sonra bunun sosyolojik boyutlarına girerek nedenleri üzerinde durdu. Sonunda da bizler görüşlerimizi ifade ettik. Çerçeve tamamen kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin nedenleri, sosyolojik olarak değerlendirilmesi ve hukuki açıdan alınan tedbirler üzerinde durduk.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Tamam, çok teşekkür ederim.

Dolayısıyla, benim söyleyeceklerimin bir arka planı, bir birikim oluşmuş diye düşünüyorum.

Şimdi, herkesin gayet iyi bildiği gibi, bugün artık kadınlara yönelik şiddetin bariz bir kadın hakları ihlali olduğunu, kadınların insan hakları ihlali olduğunu hepimiz kabul ediyoruz ama bu öyle kolay kabul edilmiş bir şey değil açıkçası. Şimdi, ben “Hepimiz kabul ediyoruz.” derken bile bunu biraz çekinerek söylüyorum çünkü hâlâ bunu sadece Türkiye’de değil, dünyanın birçok tarafında daha farklı şekillerde ifade etmeyi uygun bulan insanlar, görüşler var. Ama genel uluslararası sistemin yaklaşımı artık bir somut ihlal olduğu yönünde. Fakat bu ihlalin özelliği, yine hepimiz biliyoruz ki, her toplumda, Türkiye için konuşmuyorum bütün toplumlarda, son derece çok normalleştirilen, en fazla görünmesi kadar bir de normalleştirilen bir şiddet türü. Gene akademik çalışmalar bize gösteriyor ki - bugün bunu pek yadsımaya imkân yok- kadınlara yönelik şiddet kadın-erkek eşitsizliğinin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin -orada bir yanlışlık var; toplumsal cinsiyet eşitliğinin değil eşitsizliğinin- bir

sebebi ve sonucu. Bu onunla bağlantılı bir şey, hem sebebi hem sonucu. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği olan konumlarda şiddetin olma olanağı daha fazla, şiddet olduğu zaman da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kendi kendini yeniden üretmesi kaçınılmaz bir şey dolayısıyla da bu şiddet olgusu kadın-erkek eşitliğine hem gerçek anlamda hem sembolik manada bir engel.

Gene biliyoruz ki -ben bu kısımları çok uzatmak istemiyorum, sözleşmeye bir an önce geleyim diye- bu her yerde görülebiliyor aile içinde, ev içinde olduğu gibi. Cinsel şiddet, ekonomik şiddet, psikolojik şiddet ama en fazla görülen biçimi ev içindeki fiziki şiddet. Bunun tabii çok farklı bir niteliği de var çünkü bu, özel alanda yani en korumasız olduğu yerde insanların çünkü kendilerini bütünüyle diğer aile bireylerine açtıkları bir alanda yani özel alanda olan bir şiddet ve ataerkil güç yapılanmasının da yani eşitsiz güç yapılanmasının da en az kontrol edilebildiği ortam aile içi ilişkiler dolayısıyla burada en yaygın fiziki şiddet en bilinen şey. İşte bütün dünyada her 3 kadından 1'i hayatında dayak yemiş, cinsel ilişkiye zorlanmış, taciz edilmiş ya da başka bir eziyete veya işkenceye maruz bırakılmış. Kaba verilere göre elimizde böyle bir şey var. En yüksek risk grubu on beş, kırk dört yaşlardaki kadınlar. Bu da, tabii, kadının doğurganlık dönemine tekabül ediyor aslında, dolayısıyla öyle bir ilişki de açık. Sadece özel alanda değil iş yerinde de şiddet var. Taciz şeklinde olan şiddetin çok yaygın olduğunu tahmin ediyoruz. Değişik ülkelerde farklı istatistikler var. Bir de işte kültürler -tırnak içerisinde söylüyorum- diye vurgulanan birtakım gerekçelerle kadınlara yapılan şiddetin meşrulaştırıldığını da görüyoruz, işte "Erkektir döver." "Kocadır, döver de sever de." gibi yaklaşımlarla. Öbür taraftan, gene son yirmi yılda özellikle, bütün dünya gördü ki ve bu şekilde, artık, düşünmeye başladı, silahlı çatışmalarda kadın bedeni neredeyse bir savaş alanı şeklinde. Kadınlar üzerinden yürütülen bir çatışma var. Kadına yönelik şiddette dinsel köken, sınıf, meslek grubu, yaş falan gibi bir fark da, yani hiç kimse masum değil burada, hiç kimse arındırılmış değil, bu grupların hepsinde görülebiliyor, bütün toplumlarda, bütün insanlar arasında.

Her ne kadar çağdaş toplumda buna "insan hakları ihlali" desek de bununla yapılan mücadelede yasalar ve düzenlemeler birçok yerde yetersiz ve tutarsız oluyor. Zaten bizim de sorunumuz bu, siz çok güzel ifade ettiniz. "Niye böyle oluyor?" diye soracak olursak çünkü toplumsal düzeyde birtakım engeller var, devlet düzeyinde de birtakım engeller olabiliyor. İşte toplumsal düzeyde değer yargıları, "ataerkil" veya "eril" dediğimiz yapılar. Ekonomik bağımlılık çok önemli, kadınların çalışmadığı durumlarda kadınların erkeklere bağımlılığı. Aynı şekilde, yetiştirilme. Kültürel nedenle kadının şiddete yönelik tepkisini gösterememesi, bundan utanması, korku duyması, nasıl göstereceğini bilmemesi, bilgi eksikliği gibi şeyler var. Dediğim gibi, bunları, artık, her gün gazetelerde, televizyonlarda çok duyduğumuz için ben fazla üstünde durmak istemiyorum. Şöyle bir görün diye bu slaytları koydum.

Devlet düzeyinde baktığımızda bütün dünyada en önemli sıkıntılardan biri konuya böyle biraz parça bölük yaklaşıyor olması yani öncelikli ve sistemli bir politika alanı olması yönünde eksikler var aşağı yukarı her yerde ve burada, tabii, kaynak eksikliği söz konusu. Buna ayrılan kaynaklar devlet bütçelerine oranla baktığımız zaman çok miniskül kaynaklar birçok ülkede, bizde de tabii. Bunun verisini bile bulmak çok zor, yani kaç para ayrılıyor kadına yönelik şiddetle mücadele için devlet bütçesinden, bunu bilmemiz zor birçok yerde. Bir başka önemli unsur -bunu sizler de gözlemişsinizdir muhtemelen- pek çok yerde devletler bu işi sivil topluma ihale ediyorlar âdeta yani işte çok defa kadın derneklerine, kadın kuruluşlarına veya başka sivil toplum kuruluşlarına. Onlar koruma evi kursunlar, onlar telefon hattı oluştursunlar ve bu işle mücadelede bir nevi devletin ikinci plana çekilmesi gibi bir yaklaşım da var. Bunlar her yerde gördüğümüz, bizim ülkemiz için de geçerli olan sorunlar. Yasal düzlemde de malum bildiğimiz engeller var. Yargı sistemi cinsiyetçi alışkanlıklardan arı değil, onlar da böyle bir sistemin unsurları. Yargıda çok defa kadınlar açısından, şiddet gören kadın açısından yeniden mağduriyet yaratma durumu oluyor. O kadının mahkemeye gitmesi, ifade vermesi gibi noktalarda yeni bir zorlama, yeni bir hırpalanma söz konusu oluyor. Kolluk kuvvetlerinin eğitimi, sağlık personelinin bilinç ve eğitim eksikliği belli başlı sorunlar. Bir de destek mekanizmaları çok eksik. Ben bu konuda bir anekdot bile size anlatabilirim. 1900'lü yılların ortasında, bu 4320 sayılı Yasa yeni çıktığı zaman, Ailenin Korunmasına Dair Kanun, biz Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kadın Çalışmaları Programı olarak İçişleri Bakanlığıyla ortak bir program düzenledik ve Ankara'daki bütün karakolların karakol amirleri bir hafta süreyle ODTÜ'ye geldiler ve bir eğitim verildi kendilerine. Hem yeni kanun anlatıldı hem de genel olarak kadına yönelik şiddet nedir meselesi anlatıldı. Tabii, bunu, hani emirdir diye oraya gelip dinleyen birçok polis memuru, komiser vardı ama içlerinde samimi şekilde bu işe müdahil olmak isteyenler de vardı. Başladığından daha iyi bitti beş günün sonunda eğitim fakat eğitim bittikten sonra -ben o dönem kadın çalışmaları başkanı olduğum için- şöyle şeylerle çok karşılaştım: İki de bir telefon geliyor, "Hocam, ben Yenimahalle bilmem ne karakolundan komiser bilmem kim. İşte burada bir hanım var, şiddet görüyormuş. Geldi, biz kendisine psikolojik destek olduk, anlattırdık, tutanağı tuttuk. Şimdi ben bu kadını ne yapayım? Evine gidemiyor. Size göndereyim mi Hocam?" diye. Ben buna bire bir yaşadım. Çünkü bu ne demek? Bu, birtakım destek mekanizmalarının kurumsal olarak eksik olması. Bu polis memuru bir şey yapmak istiyor iyi niyetle. Kanun çıkmış, kanunu uygulamak istiyor ama ne yapacağına o da çaresiz. "Peki, şimdi ben bu kadını ne yapayım?" diyor. Bu tür problemler var.

Avrupa'ya gelecek olursak -bu sözleşmeyi anlatmak için söylüyorum- bu bize mahsus bir sorun da değil, bütün Avrupa ülkelerinde, bütün dünyada var olan bir durum. Avrupa'da da bir taraftan, hele Avrupa Konseyi düzleminde, biliyorsunuz, elli senedir böyle demokratik ve de her türlü şiddetten uzak, harpten falan arındırılmış bir Avrupa ideali var. Onun için de bu sorun Avrupa ülkeleri

için önemli bir sorun tabii. Oradaki istatistiklere bakacak olursak, kadınların beşte 1'i en az bir kere fiziki şiddete maruz kalmış durumda, önemli bir bölümü cinsel şiddet görüyor ve de bütün ülkelerde şiddetin ilginç olanının -bizde çok bariz, her gün gazetelerde görüyoruz, Avrupa'da da- en çok eski partnerler tarafından uygulandığını görüyoruz. Eski nişanlı, eski eş, eski yavuklu, her neyse yani... Bu sahiplenme duygusunun getirdiği ve bir türlü onunla başa çıkamayan insanların uyguladığı bir yöntem oluyor. Devlet bu kadınları hiçbir yerde yeterince koruyamıyor yani sonlandırdıkları ilişkiler sonunda devlet koruyamıyor. Avrupa niye bu konuyla birdenbire bu kadar ilgilenmeye başladı? Bir kere, insan hakları meselesi olduğu için. Avrupa Konseyinin tabii ki özünde insan hakları diskuru var ama bir o kadar da ekonomik nedenlerle açıkçası. Çünkü ev içi şiddetin Avrupa toplumlarına çok yüksek yıllık bir maliyeti var yani bundan birkaç sene, iki üç seneki önceki istatistiklere göre yıllık 34 milyar euro gibi bir maliyet çıkarılıyor. Tabii, işin içine para hesabı, ekonomi girdiği zaman hükûmetler, devletler biraz daha gözlerini, kulaklarını açar oluyorlar açıkçası. Neden oluyor bu maliyet? İşte, sakatlanmalardan dolayı işe güce katılımdaki eksiklik, muntazam işe gidememenin verdiği problem, bundan dolayı sağlık sektörüne gelen ek yük ve pek çok düşünebileceğiniz unsuru var bu işin. Ayrıca, tabii, çocuklar üzerinde çok olumsuz bir etkisi olduğu, dolayısıyla toplumların geleceğini etkilediği de biliniyor.

Şimdi, durum böyleyken Avrupa'da şöyle bir şey vardı: Bu Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi -ki buna kısaca "CEDAW" diyoruz İngilizcedeki kısaltmasından ötürü, demin Sayın Başkan, benim buradaki üyeliğimden ve başkanlığımdan bahsettiniz- Birleşmiş Milletlerin kadın hakları sözleşmesidir, kadınların insan hakları. Dünyadaki dokuz tane temel insan hakları sözleşmesinden biridir ve Avrupa Konseyi ülkelerinin hepsi buna taraf ama Avrupa düzeyinde başka sözleşmeler de var, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi var. Buna göre de yaşam hakkının korunması... İşkence, kölelik yasak, bunlar insan hakları ihlalleri olarak biliniyor. Şöyle bir şey görüyoruz: Son yıllarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi giderek daha fazla kadına yönelik şiddet olaylarını Avrupa Sözleşmesi'nin özünde olan işkence, yaşam hakkının korunması gibi şeylerle ilintilendirir oldu. İlk baştan öyle değilken giderek daha fazla bu kapsamda düşünölmeye başladı. Birçok Konsey karar ve tavsiyeleri var falan ama Avrupa'da bir bölgesel sözleşme yoktu, başka bölgelerde var. Mesela, Latin Amerika, daha doğrusu Amerika kapsamında 1995'te yapılmış olan bu "Belem Do Para Sözleşmesi" var. 2005'te Afrika Şartı'na da bu konuda bir ilave yapılmış durumda. Avrupa'da yoktu böyle bir bölgesel sözleşme ve Avrupa Birliğine baktığımız zaman da -Konseye değil de Avrupa Birliğine baktığımız zaman- burada kadına yönelik şiddet meselesi devletlerin iç düzenlemesine bırakılmıştır ama yeni üye olacaklar için siyasi şarttır. Şimdi, dediğim gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birçok karar verdi bu konuda. Bunlardan bir tanesi de, böyle çığır açıcı nitelikte olan en önemli kararı "Opuz Türkiye'ye karşı"

kararıdır. Türkiye için alınmış yani Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı alınmış olan, onları mahkûm eden bir karardır. Bunların özünde, Mahkeme “Ev içi şiddet vakalarında, devletin, mağduru koruma ve bütün bu yaşam hakkı, işkence, angaryayı engelleme gibi şeyleri kadınlara karşı da uygulama sorumluluğu vardır.” diyor açıkça. Bunu zaten evrensel sözleşme olan CEDAW diyor. “Devlet sadece kendi yaptığından değil özel kişilerin yaptığından da sorumludur.” diyor zaten CEDAW. Bunu hepimiz kabul etmişiz ama Avrupa Mahkemesi bu yönde karar vermeye başladı artık. Ayrıca Mahkeme dedi ki. “Özel yükümlülüğüyle davranmak zorundadır devlet.” Ne demek? Kadın şikâyetini geri çekse bile devlet etkili bir sorgulamayı yürütmek zorundadır. Opuz davasında Türkiye temelde bundan mahkûm oldu çünkü baskı altında kalan kadın şikâyetini geri çekiyor, devlet de devam etmediği zaman şikâyetle bağlı bir suç olduğu için... Ondan sonra, adam işte gidip söz konusu Nahide Opuz'un annesini öldürdü, kendisini yaraladı, bilmem kaçınıcı kere olan bir vaka.

Mahkeme bir önemli karar daha verdi kadına yönelik şiddet konusunda, “Tecavüz işkencedir.” dedi. Bunu Türkiye için değil başka devletler için, Bulgaristan için olan bir kararda verdi, bir İtalya kararı var. Orada da önemli olan unsur şuydu: “Tecavüz işkence sayılır ve tecavüz için mağdurun rızası var mıydı, yok muydu önemlidir ama fiziki direnç şartı aranmaz.” dedi. Mesela, “‘Silah tehdidi altında tecavüz edildiyse kadın buna direnmemiş demek ki rızası vardı.’ gibi bir sonuç çıkarılamaz.” dedi Mahkeme. Netice itibarıyla, devletlere “Fiziki direnç şartı aranmaz. Böyle ceza yasaları Avrupa Şartı'na aykırıdır. Bunları değiştirin.” dedi. Dolayısıyla bu tür örnekler var, bu tür şeyler var.

Gelelim İstanbul Sözleşmesi'ne. Bu birikim olurken bu arka plana karşı, 2005 yılında, Devlet ve Hükûmet Başkanları Zirvesi diyor ki: “Kadına yönelik şiddet konusunda, artık, Avrupa'da ciddi bir şey yapmak zamanı geldi. Önce bir durum tespiti yapalım. Bütün Avrupa ülkelerinde durum nedir, yasal durum nedir, fiilî durum nedir, bunları öğrenelim ve de Avrupa çapında bir kampanya düzenlensin, bununla mücadele kampanyası.” Bu iş için de Haziran 2006'da bir görev gücü kuruluyor. Bu görev gücünü Avrupa Konseyi Genel Sekreteri kurdu, 7 tane uzmandan, dünyada Avrupa bölgesindeki 7 uzmandan oluşan. Ben o 7 uzmandan biri olarak bu görev gücünde Avrupa Konseyi tarafından görevlendirildim. Biz iki yıl çalıştık görev gücünde, hatta iki buçuk yıl. 2006-2008 döneminde Avrupa çapındaki kampanya yürütüldü. 2008'de de kampanya bitti ve görev gücü sonuç ve önerilerini açıkladı Avrupa Konseyine. Bu öneriler içerisinde bizim bir numaralı önerimiz, “Bu konuda hukuken bağlayıcı bir Avrupa sözleşmesi olması lazım ve bütün ülkeler, bütün devletler kendi yasalarını, düzenlemelerini bu sözleşmeye uyumlu hâle getirmek durumundalar.” dedik bu 7 kişilik uzmanlar heyeti olarak. Bunun kadına yönelik şiddet sözleşmesi olması gerektiğini söyledik. Bir taraftan da Avrupa Konseyinin başka bölümlerinde de bir ev içi şiddet sözleşmesi yapılması tercihi vardı. Burada bir şeyin altını çizmek istiyorum: Biz Türkçede genellikle “aile içi şiddet” diyoruz.

Dikkat ederseniz göreceksiniz, Meclisin gündemine geldiği zaman, bu yeni sözleşmede, İstanbul Sözleşmesi'nde “ev içi şiddet” diye tercüme edilmesi için ben şahsen çok ısrarcı oldum çünkü domestic violence'dır. Burada bir kavram farkı var, ev içi şiddetle aile içi şiddette. Yani evin içinde aile kapsamı içinde olmayan insanlar da olabilir. Ev içi şiddet biraz daha geniş bir tabir dolayısıyla; bu, evdeki çalışanları da icabında kapsayabilir, evdeki hizmetlileri, görevlileri veya birbiriyle aile ilişkisi, kan bağı olmayan, evlilik bağı olmayan insanları da kapsayabilir. O bakımdan, artık, dünyada kullanılan terim “ev içi şiddet”tir, “aile içi şiddet” değil. Bize de aslında bu daha yatkın gelir kültürel olarak ama nedense aile içi şiddet lafına alışmışız.

Şimdi, 2008'de Bakanlar Komitesinde kadınlara karşı şiddetle bir mücadele sözleşmesi yapılsın kararı verildi ve her ülkeden temsilcilerin, delegelerin katılacağı bir geçici komite kuruldu bu iş için. Bu defa ben o komitede Türkiye adına, Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen bulundum -iki buçuk yıl da o devam etti- Türkiye adına sözleşmeyi müzakere eden kişi olarak. 2009-2011 yıllarında bu müzakereler yapıldı, metin yazıldı. 2011'in Martında, önce Parlamenteler Meclisine gitti, orada görüşüldü, 10 Nisanda da Bakanlar Komitesince de kabul edildi Avrupa Konseyinde. Bu dönemde -hatırlarsınız belki- Avrupa Konseyinin başkanlığını biz yürütmekteydik altı aylık dönem için dolayısıyla şunu da söyleyeyim, çok çalıştık Türkiye'nin dönemine yetişsin ve onun içerisinde kabul edilsin diye. 11 Mayıs'ta Türkiye'nin başkanlığının biteceği toplantı olan, devir teslim toplantısı olan İstanbul'daki toplantıda da sözleşme imzaya açıldı. Avrupa Konseyinde âdet, sözleşme nerede imzaya açılıyorsa oranın ismiyle anılır, dolayısıyla bu, bundan böyle “İstanbul Sözleşmesi” olarak anılacak. İlk aşamada 13 devlet buna imza koydu. Türkiye ilk imzayı koydu. Şu anda 17 devlet olmuş durumda. Gene altını çizerek söyleyeyim -sizler, tabii, buna vakıfsınız ama- imza koymak sadece bir siyasi niyet belirtmek oluyor yani bir siyasi niyettir uluslararası hukukta ama esas olan sözleşmenin yürürlüğe girebilmesi için onaylanması gerekir yani bizim hukukumuzda da işte Meclisten geçecek, Cumhurbaşkanı onaylayacak, Resmî Gazete'de yayımlanacak, ondan sonra sözleşme geçerli olur. Sözleşmenin içinde şimdi bu aşamadayız. Bakanlar Kurulundan geçti gazetelerden takip ettiğim kadarıyla, Meclise de geldi. Bu sözleşmede çeşitli unsurlar var. Birkaç tanesinden size bahsedeyim: Ev içi şiddet dâhil kadınları orantısız olarak etkileyen her türlü şiddeti kapsıyor sözleşme. Buna ilaveten diyor ki: “İsteyen devlet bu sözleşmenin hükümlerini sadece kadınlara değil bütün ev içi şiddet mağdurlarına uygulayabilir.” Özü kadına yönelik şiddettir ama diğerlerine de uygulanabilir. Barışta ve her türlü silahlı çatışma durumunda geçerli olacaktır bunun hükümleri yani sadece barışa yönelik değil.

Kadınlara yönelik şiddet dediğimiz zaman bu kavramın nasıl tanımlandığı da çok önemli. Sözleşme, burada uzun müzakerelerden sonra zaten var olan CEDAW'daki tanıma almıştır, CEDAW içtihadı olan tanıma, ki o da “Kadınlara kadın oldukları için yöneltilen ve/veya kadınları orantısız

olarak etkileyen şiddet. Bu da kadınların insan haklarından faydalanmalarının, insan haklarından yararlanmalarının engellenmesine nedendir.” der. Sözleşme de aynen bu tanımları kabul ediyor. Evrensel tanımları zaten budur, CEDAW yoluyla biz zaten bunu kabul etmiş durumdayız.

Hangi tür kadına yönelik şiddeti kapsıyor sözleşme? Bunlar hakkında maddeler var. Sözleşme diyor ki: “Taraf devletler ceza yasalarında bunları suç olarak göstermek ve bu suçlara uygun ceza koymak durumundadır.” Fiziki şiddet tabii ki, ekonomik şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve tecavüz, ama sadece onunla sınırlı değil, her türlü cinsel taciz, cinsel saldırı ve cinsel şiddet tehdidi de suç olarak tanımlanmak durumunda.

İngilizcede var olan “stalking” diye bir tabir var, bunun -birçok dilde yok- tam Türkçesi de yok aslında; bu, ısrarlı takip, çeşitli şekillerde rahatsız etmek falan demek. Benim gençliğimde öyle derdi annemiz, babamız, “Kısa musallat oldu.” derlerdi. “Musallat olma” en uygun tabir gibi geldi. Bunu hakikaten tercüme edenler de benimsedi. Baktım, bütün sözleşmeyi tercüme edenler de “musallat olma” diye kullanıyorlar. İşte, telefonla taciz, korkutma, özel bilgi toplama, bütün bunları içeren bir şey. Bu da kadınlara çok uygulanan bir şiddet türü. Sözleşme bunu da suç olarak Ceza Yasası’nda belirtmeyi gerektiriyor. Zorla evlendirme bir suç, zorla çocuk düşürtme ve zorla kısırlaştırma tabii ki suç. Gene İngilizcede “FGM” denen, Türkçeye tam tercümesi “kadınların genital sakatlanması” diye tercüme edebileceğimiz -yarı Türkçe olarak- ama bizde gündelik yaşamda “kadın sünneti” diye kullanılan tabir. Bence o da çok doğru bir şey değil, onu da niye öyle kullanıyoruz, bilmiyorum. Bence Mediste o da değiştirilse çok iyi olur. Sünnetle ne alakası var bunun? Sünnet dinî bir tabir. Hem İslamiyetle hiç alakası yok, peygamberle hiç alakası yok, nereden çıktı kadın sünneti? Dolayısıyla bu çok yanlış bir tabir. “Genital sakatlanma” demek daha doğru ama böyle kullanılıyor. Dünyada çok yaygın ama “sünnet” tabiri dinî içeriği olan bir şey bir de. Dinle alakası olan bir şey değil. Uygulandığı yerlerde de maalesef bazen sanki dinle alakalıymış gibi gösteriliyor ama aslında hiçbir alakası yok. Yardım, yataklık, buna yeltenme de suç olarak tanımlanıyor. Bir de bu sözde namus adına işlenen suçlar da, kültür, âdet, din, gelenek gibi şeyleri gerekçe olarak göstermenin kabul edilmez olduğu sözleşmede ısrarla vurgulanan bir şey. Bütün ceza yasalarından bu tür, ceza indirimi gibi şeylerin ayıklanması gerektiği söyleniyor.

Bu sözleşme çok kapsamlı bir sözleşme. Bizim için önemli olan tarafı bu, çünkü sizler muhakkak daha iyi biliyorsunuz, aynı zamanda şu anda Meclis gündemine sözleşme gelecek, aşağı yukarı eş zamanlı olarak hazırlanmakta olan bir de yasa var bu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hazırlamakta olduğu. Mevcut 4320 sayılı Yasa’nın değiştirilmesini içeren, onun hakikaten daha iyileştirilmesi, daha ileri götürücü bir yasa. Şimdi, ben burada ona giremem, girmeyeceğim de zaten, ama o yasayla bu sözleşmeyi birbirine paralel götürmek lazım, çünkü sözleşme, biliyorsunuz, bizim hukukumuza göre insan hakları sözleşmesi olduğu için zaten Anayasa’nın 10’uncu maddesine göre iç

hukukumuzun bir parçası olacak ama bu başka yaşamız olmasın demek değil, yaşamız tabii ki olacak. Bizim yargı sistemimiz de yasayla hareket etmeye alışkın aslında, uluslararası sözleşmeleri her şeye rağmen hâlâ biraz daha az tanıyor yargıçlarımız, sistemimiz. Onun için o çıkacak yeni yasanın bu sözleşmeyi çok iyi, bire bir kapsaması önemli güçlü bir mesaj vermek açısından ancak o zaman güçlü bir mesaj vereceğiz. Kapsamasında da hiçbir sakınca yok çünkü zaten bu sözleşmeyi kabul ediyoruz.

Öyle baktığımız zaman, sözleşme hukuk alanında hem ceza hukuku hem medeni hukuk hem usul hukukuna ilişkin düzenlemeler getiriyor çünkü kadınlara yönelik şiddet bunların hepsini içeriyor yani sadece Ceza Yasası'nda alınacak tedbirler yeterli değil. Şöyle bir anlayış var sözleşmede: Ceza yasaları tabii ki kadın, erkek farkı gözetmeksizin suçları tanımlamak durumunda, burada da öyle, ancak suçların açık ve net tanımlanması önemlidir deniliyor bütün bu suçlar için. Kadınlara yönelik belli suç türleri açısından da özel hükümlere ihtiyaç vardır deniliyor. Dolayısıyla işte bu, kadınların genital sakatlanması suçu. Tabii, bu sadece kadınlara yönelik bir suç. Bunun erkek tarafı da olacak değil. Dolayısıyla ceza hukuku kadın, erkek farkı gözetmeksizin de olsa bu noktada bir özel durum var.

Sözleşmenin en önemli unsurlarından biri, hukuki düzenlemelerle yetinmiyor -onun için deminki kanuna referans vermek istedim- bu işle doğru dürüst mücadele edebilmek için, etkili mücadele etmek için yalnızca yasalar yetkili değil. Bunun önlenmesi ve yasalar yoluyla da kovuşturulması, soruşturulması, cezalandırılması, hepsi önemli boyutlar. Bu bağlamda, kurumlar arası iş birliği çok önemli ve demin, ilk başta söylediğim gibi, bütün ülkelerde eksikliğini gördüğümüz bütüncül politikalar. Bunun bir politik yaklaşım olarak bütün politikalara sokulması önemli.

Bu sözleşme "4P" yaklaşımı dediğimiz bir yaklaşımla olaya girdi, bu yeni bir şey, bu gerçekten böyle devrimci bir yaklaşım çünkü şimdiye kadar hep "3P" den başlanır. Bu "P" lafı da, işte gene İngilizcedeki prevention, protection, prosecution hep "P" le başladığı için "3P" denir şiddetle mücadeleye. Bu sözleşme bağlamında bir dördüncü "P" eklendi buna uluslararası literatürde; bu da policy yani siyasa, politika yapımı. Dolayısıyla sözleşmede, önlemeye yönelik, korumaya yönelik, kovuşturmaya yönelik ve siyasaya yönelik hükümler var. Devletlerin bunların hepsine uyması bekleniyor.

Özen yükümlülüğünden bahsettim zaten.

Yaşlılara ve çocuklara yönelik şiddet ileride başka ek protokollerle ele alınacak denildi. Aynı cinsten eşler arasındaki şiddetin sözleşme kapsamına dâhil edilip edilmemesi konusunda büyük tartışma oldu, sonunda edilmesine karar verildi şiddet olduğu için.

Birtakım kırılgan gruplar için, hamile, yaşlı, engelli, göçmen kadınlar gibi, bunların özel şiddet türlerine değinilmesi sözleşmenin içerisinde var.

Gene çok detaya girmeksizin, bu sözleşmenin bir bağımsız denetim organı var, uluslararası denetim organı. Bu, Avrupa Konseyinde olacak ve her iki yılda bir ülke uygulamaları burada gözden geçirilecek.

Bazı hükümlerinden size örnekler vereyim, öylece de bitireyim. Sorularınız olursa cevaplarım. Kadına yönelik şiddet konusunda bazı insanların veya yaklaşımların şöyle bir duruşu oluyor: Bu şiddet konuları hemen mahkemeye intikal etmesin, hemen soruşturma, kovuşturma, adli bir süreç başlamasın. Böyle yarı yargısal veya toplumsal düzeyde birtakım alternatif çatışma, çözüm yöntemleriyle yaklaşılsın. İşte aile birliği...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Ombudsmanlık gibi...

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ombudsman da, tabii, bunun içerisinde ama başka tür çözümler de alternatif çözümler olabilir. Dünyada bu konuda çok ciddi tartışmalar oldu yıllardır ve literatür bunu kesinlikle reddetti. Nitekim bu sözleşmede -bunun asla özel bir hüküm olarak da konulduğu- “Zorunlu alternatif çatışma çözümleri yasaklanacak.” denildi yani bir kadın şiddete maruz kaldığı zaman “Sen mahkemeye gitme, polise gitme. Önce bir başka mahallî yetkiliye veya bir ombudsmana veya bilmem başka birisine git.” denilmeyecek, denilmesi yasak olacak. Zira, bu son derece ciddi bir insan hakları ihlali sorunu, bu böyle ufak tefek bir şey değil ve dolayısıyla da başka çözümlerin yasaklanması bir madde olarak sözleşmeye girdi. Bu önemli bir adım dolayısıyla bunu belirtmek istedim.

Şiddetin önlenmesi ve koruma sağlanması için önleyici tedbirler. Şimdi, bizim yeni gelen yasada da zaten en az bunun üzerinde duruluyor. Önleyici tedbirler kısmı bizim yasada benim şu anda görebildiğim kadarıyla pek yasaya dâhil edilmemiş. Aslında yasa daha işin hukuki boyutunu ve de adli süreci içeren bir yasa. Hâlbuki sözleşmede önleme ve politika unsurları da var. Dolayısıyla belki yasanın biraz daha kapsamının geniş tutulması daha sağlıklı olur diye bir görüşü de bu arada belirtmiş olayım.

Bir önemli unsur, diyor ki soruşturmanın değişik aşamalarında ve koruyucu önlem alırken bir risk değerlendirmesi yapılmalı. Bu risk değerlendirmesi içerisinde de özellikle şiddet eylemlerinin faili olması muhtemel olan kişinin ateşli silaha erişimi var mı yani tabancası var mı yok mu, bunların tespit edilmesi lazım ve bu imkânların önlenmesi lazım yani örneğin silah alma, eğer kadınlara yönelik şiddetten, ev içi şiddetten mahkûmiyet sahibi, mahkûm olmuş bir insansa onun silah alması engellenmeli çünkü bu daha sonra başka şiddet vakalarında daha ciddi şeylere neden olabiliyor. Bizim düzenlememizde de en büyük sorunlardan biri, şiddete maruz kalan kadın mahkemeye gidiyor mevcut durumda ve gittiği zaman bu bir süreç yani işte bazen mesai saatleri içinde olması gerekiyor, bazen hafta sonuna denk gelmemesi gerekiyor ve mahkeme süreci içerisinde ancak evden uzaklaştırma kararı alınabiliyor mesela. Bu tabii o vakada çok etkili bir şey olmuyor. En büyük sorunlardan birisi bu.

Dolayısıyla sözleşme diyor ki devletler kendi hukuklarına göre, herkes için tek bir şablon yok, bu sözleşme esnek bir sözleşme, kendi hukuki düzenlemelerinizi göz önüne alın diyor ama temel prensiplerden vazgeçmeden. Öyle bir sistem kurun ki acil durumda uzaklaştırma kararları anında alınabilsin ve bunları alırken de mağdura bir mali külfet, bir idari külfet yüklenmesin. Bu kararı kim alacaksa o sizin kendi hukukunuza kalmış bir şey diyor yani. Bazı ülkelerde mesela polis alıyor bunu, polis doğrudan doğruya şiddet uygulayan eş evden uzaklaştırıyor. Bazı durumlarda hâkim kararı gerekli. Ama mühim olan sonuç itibarıyla bunun hemen alınması ve de nizasız olarak yapılabilmesi. İşte demin bahsettim, mağdurun ifadesini ya da şikâyetini geri çekmesi durumunda soruşturmanın muhakkak devam etmesi lazım. Zaman aşımı süresi, bunu biliyorsunuz son günlerde bu N.Ç: olayı dolayısıyla çok yaşadık. Bu sözleşmeye göre, belli şiddet suçlarında ki bunun içine işte enstest yani aile içi cinsel şiddete maruz kalmış olmak veya başka türlü cinsel şiddet gibi şeyler, belli şiddet suçlarında yasal işlemlerin başlatılması için öngörülen zaman aşımı süresinin mağdurun reşit olmasından veya etkili bir dava süreci başlatmasına olanak doğmasından sonra kendisine yeterli süre tanıyacak şekilde olması lazım, ceza yasanızı buna göre ayarlayın diyor yani vakit geçti artık sen geç kaldın denmesin anlayışıyla. Biz bu sözleşmeyi daha önce onaylamış ve eğer yürürlüğe koymuş olsaydık zannediyorum –ben ceza hukukçusu falan değilim ama bariz- bu N.Ç durumunda, bu son çıkan Yargıtay kararı böyle olmamak durumundaydı yani.

Bir de bu Avrupa ülkelerini daha çok ilgilendiren bir şey. Şimdi mesela Almanya'da yahut başta ülkelerde kadınların birçoğunun oturma izni eşlerine bağlı, ayrı kendi adlarına oturma izni yok çalışmayan kadınların. Bunlardan şiddet görenler başvurduğu zaman sınır dışı edileceğini düşündüğü için veya kocasından ayrıldığı takdirde sınır dışı edileceğini düşündüğü için başvuramıyor, oranın koruma önlemlerinden yararlanamıyor. Onun için bu tür mağdurlara özerk olarak oturma izni verilmesi, yabancı uyruklulara verilmesi veya bir ülkeye ben memleketime gidersen bana bu işte tırnak içinde söylüyorum, kadın sünneti denilen şey uygulanacak, onun için gitmek istemiyorum, iltica hakkı istiyorum denildiği zaman bu tür gerekçelerin yani kadına yönelik şiddet gerekçesinin sığınma başvurusunda olumlu karşılanması hükmünü getiriyor sözleşme.

Evet ben, isterseniz bir genel fikir verdim herhâlde. Çok da şey yapmak istemiyorum. Başka eğer sizin sorularınız varsa onlara cevap vermek belki daha yararlı olur, nasıl arzu ederseniz.

BAŞKAN – Hocam çok teşekkür ediyorum.

Ben, arkadaşlarıma söz vermek istiyorum.

Buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Hocam, bu sözleşmeyle ilgili doğrusu Bakanlar Kurulundan geçti, yarın saat 15.30'da Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda tartışılacak. Dolayısıyla siz katılırsanız çok verimli, uygun olur.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bu kadar yakın olduğunu bilmiyordum, ne güzel.

MEHMET KERİM YILDIZ (Devamla) – Doğrusu inceledim de hakikaten çok iyi şeyler olacak. Yine bununla ilgili kadın ve aile bireylerinin şiddetten korunmasına dair kanun teklifi de hazırlandı, kapsam olarak bütün aile fertleri dışında bir de yakın ilişki içinde yaşayanların yani beraber olanların, dolayısıyla o da kapsama alanına girmiş.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Dolayısıyla buna uygun yani sözleşmeye.

MEHMET KERİM YILDIZ (Devamla) – Bir de az önce “musallat” kelimesini siz kullandınız, kanunda da tek taraflı ısrarlı takip mağduru olanlar, dolayısıyla onlar da kapsam içine alınmış. Ailenin bütün fertleri yani kanunda şey de var, işte bu baba olabilir, bazen yaşlı insanlara olur, çocuklara veya oradaki aile içinde yaşayan belki fertlere, içinde yakın ilişki dediğimiz, hizmetli, onlar da kapsam içinde. Doğrusu kanun 26 madde, sözleşmenin 81 maddesi var. Uygulanabilirliği, az önce söylediniz, toplumda yaygın bir şey var yani sıkıntı olmuşsa aile içinde önce aile büyükleri araya giriyor. Bizim tümünden bunları devre dışı bırakmamız pratikte ne kadar gerçekçi olur?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Yani, tümünden geri bırakmak dediğiniz zaman...

MEHMET KERİM YILDIZ (Devamla) – Yani, bir şiddet durumu olmuş, haberdar olundu ama aile içinde bunu hallettiler, barıştırdılar. Diyelim aile büyükleri veya eşler arasında.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sizin dediğiniz yani çok enformel bir süreç içerisinde daha hiç bu iş herhangi bir kamu kurumuna intikal etmeden ama burada bahsedilen, zorunlu alternatif çatışma çözümü denen şey bunun dışında bir şey aslında, aile kurumunun dışında. Bu bir kamu müessesesi beyefendinin dediği gibi. Örneğin, bir ombudsman veya bazı durumlarda mesela şöyle örnek vereyim başka ülkelerden, mahalle muhtarı gibi düşünebileceğimiz birtakım insanlar böyle mahallî olarak karar verici konumda olduğu düşünülen insanlar bu işte görevlendiriliyor. Sana gelsinler arabulucu ol. Bazı yerlerde bu dinî liderlere bu görev gidiyor. Bunlar ve de sözleşmenin hayır yapamazsınız dediği, bunun zorunlu olması, zorunlu alternatif çatışma çözüm yani bunu zorunlu olarak önce onlara gideceksiniz, onlardan bir şey çıkmazsa ondan sonra mahkemeye gideceksiniz demeyi yapamazsınız diyor sözleşme kanunlarınızla ama bizde böyle bir şey zaten yok yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Diğer yasalara bakın Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Böyle bir şey zaten yok şeyde yani kim olursa olsun şu anda bizim bir zorunlu alternatif çatışma çözüm merciimiz yok zorunlu olarak gidilen ama aile şiddette sizin dediğiniz çok doğru yani ev içi şiddette, başka enformel mekanizmalara başvuruluyor. Açıkçası deneyim gösteriyor ki herhâlde Ayşe Saktanber de bahsetmiştir aynı şeylerden diye tahmin ediyorum ama literatür ve birikim gösteriyor ki şiddet bir kere başladı mı durmayan bir şey. Dolayısıyla bu aile büyüklerinin müdahalesi veya bir kere oldu bir daha olmaz ama bu çok nadir ahvalde olan bir şey, giderek hele modern toplumlarda, şimdi çok geleneksel, çok küçük toplumlarda yüz yüze ilişkilerin

hâkim olduğu yerde kontrol daha mümkün olabiliyor ama büyük kentlerde, modern toplumlarda böyle yüz yüze ilişkiler ve tanışma düzeyleri daha az olduğu için bir apartman dairesinde ne olduğunu kimse diğer dairelerde bilmiyor. Dolayısıyla yani bunu ben sözleşmenin bir hükmü olarak söylemiyorum ama sözleşmenin bu zorunlu alternatif çatışma çözümlerine yasaklaması aslında enformel yollara da bir yol göstermektir yani bunlara pek itibar etmeyin demektir.

MEHMET KERİM YILDIZ (Devamla) – Çoğu, en az yüzde 50'ye yakını da gizleniyor zaten ama Ankara'yı değil de bir Anadolu'nun köylerini düşünün yani.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Genelde de aileler bir araya gelip araya girerler.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Tabii girerler ama o burada düzenlenen zorunlu alternatif çözüm değil. Dolayısıyla onun yasaklanması diye bir şey söz konusu değil, onu zaten yasaklayamazsınız yani annenin babanın araya girmesini, nasıl yasaklayabilirsiniz ama ondan da çok iyi sonuç alınmadığını genel olarak biliyoruz.

BAŞKAN – Hocam, çok teşekkür ediyorum ancak zannediyorum önce Ayşe Hanım, sonra siz bize bu işin sosyolojik boyutlarıyla toplum içinde alınması gereken tedbirler ve daha sonra da uluslararası alanda hazırlanmış olan bir sözleşmenin kendi hukuk sistemimiz içinde hazırlanmakta veya hazırlanmış olan bir tasarıyla entegre olma mecburiyetini de açıklamış oldunuz. Çok teşekkür ederim, gerçekten şöyle bir deyim vardı, Ayşe Hanım kullandı “Devlet bir eliyle verirken öbür eliyle de süpürüyor.” Bunun size ait olduğunu da ifade etti. İşte biz bu süpürülmeyi yapmamak için özel bir çalışma yapmak zorundayız diye düşünüyorum. Gerçekten devletimiz çok iyi niyetle 2006 yılından itibaren bu işe ciddi olarak eğilmiş ancak 2011'e kadar hâlâ pek ciddi boyutta bir şey yapılamamış. Hiç olmazsa bu dönemde bu şekilde kurulan alt komisyonlarla, Meclise gelmiş olan bu hazırlanmış kanun tasarılarıyla bu sözleşmemizi, uluslararası alandaki bu sözleşmeyi, hele isminin de İstanbul Sözleşmesi olması bizim için de uluslararası alanda güzel bir görüntü teşkil edecektir, tam uyumunu mutlaka sağlamamız gerekir. Ayrıca kanunda, biraz önce belirttiniz, tavsiye mahiyetinde gelmiş yanlış anlamıyorsam, ben henüz kanun tasarısını okumadım, ciddi olarak okumadım madde madde. Biz zaten üyelerimiz, komisyondaki arkadaşlarımız olarak bunları ayrıca değerlendireceğiz mutlaka. Sizden de bize bu konudaki katkılarınızı açıklamanızda belirtmenizin çok faydalı olacağı düşüncesindeyim. Bir tarafta Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu var, bir tarafta İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun altında aile içi şiddet konusunu ele alan bir alt komisyonumuz var. Öbür tarafta, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız var. Yani, aynı gayeye hizmet eden birden fazla çalışma grupları söz konusu ve bunların arasında mutlaka bir koordineli çalışmayı gerçekleştirmemiz gerekiyor, mutlaka bu kanun tasarısının İstanbul Sözleşmesiyle birlikte ayaklarının yere eşit olarak basması gerekiyor düşüncesindeyim. Bu konuda bize katkılarınızın olmasından dolayı da teşekkür ediyorum. Sizinle beraber devam edeceğini ümit ediyorum bu çalışmamızın. Bizler de çalışalım hep birlikte.

Lütfen, önerilerinizi bizden esirgemeyin. Birlikte hiç olmazsa sağlam ayaklarla yere basalım, toplumumuzda gerçek çalışmaları yüz üstüne çıkaralım diye düşünüyorum.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sağ olun, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Çok teşekkür ediyorum Hocam, sizler bu işin uzmanısınız. Şimdi, televizyonlardaki şiddet dizileri, işte, kadınların orada dövülmesi vesaire gibi şeylerin toplumda tabii çok büyük herhâlde aksi tesirleri oluyor. Televizyonlardan izlediğimiz kadarıyla gittikçe yaygınlaşan hatta ikinci cinnet getiriyor adı altında ailelerini tümüyle katleden, biraz önce söylediğiniz gibi, elinde silahı olan insanları bunları görüyoruz. Belki televizyonlarda bu şiddetin azaltılması yönünde de bir şeyler yapılabilir. Bir de eskiden bizim çocukluğumuzda okula giderken adabımuâşeret dersleri vardı hatırlarsınız, nasıl davranacaksınız karşınızdaki insanlara filan gibi ama ben bunun aynen gelmesi anlamında değil ama eğitim kurumlarında da buna yönelik birtakım herhâlde eğitime sokulması ve bunların gençlere, çocuklara daha başlangıçta verilmesinde fayda var gibi geliyor. Herhâlde siz de bunları doğru görürsünüz gibi geliyor.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Şimdi, öncelikle teşekkür ederim. Tabii ki ben şahsım adına da bizler her zaman bu işlerin daha iyiye gitmesi için ne yapılması gerekiyorsa elimizden gelen bir şey veya bizim bilgi birikimimizin katkısı olduğu zaman buradayım ben şahsen. Bu arada şunu da söyleyeyim yani bu sözleşmenin ortaya çıkması için Avrupa Konseyinde Türkiye olarak hakikaten çok ciddi bir çaba verildi ve bu çabayı ben şöyle ifade ediyorum, söyledim de bunu şey konuşmasında: Yani, Türkiye her zaman böyle kadına şiddetle anılan ülke olmasın, kadına yönelik şiddetle en iyi mücadele eden ülke olarak da anılmak istiyoruz biz diye ve bu yani o müzakereler sırasında tabii Türkiye'nin böyle ön alıcı bir tutum içinde olması aslında insanların garip de karşıladıkları ilk başta “Allah Allah, bu en çok sizde var.” gibi düşünüyorlar. Aslında bu da doğru değil ama neyse yani bizdeki çok ciddi bir şiddet, orası muhakkak.

Şimdi, böyle olan bir durumda, demin söylediğim, sizin getirdiğiniz noktaya bağlayacağım, bu sözleşme, tam da sizin dediğiniz gibi çok yönlü politikaların yapılması gerektiğini söyleyen ve devleti bu sorumluluk altına koyan bir sözleşme. Bunun içerisinde basın yayın ve iletişim araçlarının doğru mesajları vermek üzere teşvik edilmesi de var sözleşmenin maddeleri içerisinde. Bunun içerisinde bu tür basın yayın organlarının kendi iç denetimlerini gerçekleştirmeleri için onların yönlendirilmesi de var çünkü basına “Şöyle yaz, böyle yap, onu gösterme, bunu gösterme” demek kimsenin elinde değil aslında yani o kadar net bir şekilde ama onların kendilerinin birtakım standartlar geliştirmesi gerekiyor. Bu standartların geliştirilmesi için de devletin teşvik etmesi ve de yönlendirmesi lazım, bunların muhakkak yapılması lazım çünkü çok olumsuz sonuçlar çıkabiliyor.

Öbür taraftan, sözleşmede önleme maddesi altında, önleme başlığı altında sizin değindiğiniz eğitim unsuru tamam, bütün hem örgün eğitime yani ilkokul, ortaokul, bilmem ne eğitiminin içerisine kadına yönelik şiddet, ev içi şiddet konularında bilgilendirme verilmesi, yaşa uygun biçimde, çocukların yaşına ve hazırlığına uygun biçimde yapılması, bunlar hep var sözleşmenin içinde. Benim demin söylemek istediğim, şu bizim yasamız var ya şimdi gelecek olan taslak, burada işte bu tür şeyler, eğitim, önlemeye yönelik diğer unsurlar, kurumlar arası iş birliği ve de bir de bu konuda bilgi toplanması, data toplanması yani, veri durumumuz da çok güçlendirilmesi gibi unsurlar sözleşmede var fakat yasada o kadar yok. O bakımdan yasa yasanın biraz daha çok yönlü bir şekilde geliştirilmesinde yarar var. Tabii denilebilir ki her şey bir yasada olmaz, sözleşmede bunlar zaten var falan ama yasanın verdiği mesaj çok önemlidir ve bu işin sadece yargı süreciyle hallolması mümkün değil, bu çok önemli, yasa çok ciddi bir adım ve yani biraz daha da sözleşmeyle birlikte düşünülürse daha da iyi olur diye altını çizmek istedim. Söylediklerinize tamamen katılıyorum.

Ben bana bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir sorum var Hocam.

Şimdi Değerli Hocam, bizim tabii yasa tasarısında benim görebildiğim kadarıyla, sözleşmede bilemiyorum ama mahkeme kararı için o nafakanın tahsilatı için tamam ücretsiz deniyor ancak yani bu eşin üzerine bir mal varlığı yoksa aldığınız ilamın da pratikte bir uygulanabilirliği yok. Ne demek istiyorum ben? Eş bu anlamda tedbir nafakasını almışsa şahsi düşünceme göre gerçekten biz burada diğer eş bu şiddete maruz kalan diğer eş yani buradaki eş sırf kadın anlamında değil, kadın ve erkek fark etmiyor yani o anlamda, o şiddete maruz kalmışsa o nafakanın devletin kendiliğinden önce ödeyip sonradan o şiddet eylemini yapan kişiye rücu etmesiyle mağduriyeti önlemiş oluruz.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bu sözleşmede var aynen bu şekilde.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Ama tasarıda bu yok, sıkıntı bu. Yani biz gerçekten bu konuda samimi miyiz değil miyiz?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Mağdura tazminat...

MAHMUT TANAL (Devamla) – Tazminat demiyorum Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Anladım ben sizin nafakadan ne kastettiğinizi.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Tamamen, avukat olduğum için pratikten gelen bir insanım. Nafakayı alıyorsunuz kararı, eşin üzerine mal varlığı yok. Şiddeti de tatbik ediyor, sen nafakayı aldın ne oldu da diyor, benden tahsil edebilir misin, bende bir şey yok ki diyor. Şimdi biz bu açıdan, eğer gerçekten bu açıdan o şiddete maruz kalan kişiyi, aile bireyini korumak istiyor isek samimi isek, ben devlet olarak bu mağdura bu parayı öderim aylık düzenli, eylemi yapana da rücu ederim.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Şimdi bu dediğiniz aynen tazminat için var. Yalnız burada bir kavram kargaşası olmasın.

MAHMUT TANAL (Devamlı) – Tazminat farklı.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Evet ama nafaka şiddetten doğan bir şey değil. Nafaka boşanma, geçimsizlikten doğan bir unsur, aynı olayın içinde şiddet de olabilir.

MAHMUT TANAL (Devamlı) – Değil Hocam, nafaka değil Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Siz nafaka dediniz de onun için.

MAHMUT TANAL (Devamlı) – Anladım, sırf haksız şiddet anlamında nafaka sadece boşanma üzerine olmuyor Değerli Hocam. Üç çeşit nafaka vardır; tedbir nafakası dediğimiz, ben örneğin diyelim ki eşimden ayrı yaşıyorum, ben eşime karşı bir tedbir nafakası davası açtım, bana haksız bir eylemde bulundu, mecburen ya mahkeme kararı uyarınca ayrı yaşıyorum veya isteyerek ayrı yaşadım. Kim buna sebebiyet vermişse durumu da kötüye düşmüşse diğer eşe karşı tedbir nafakası açabilir. Ben tedbir nafakamı açarım ama boşanmam ama ben mağdurum ama benim eşim buna sebebiyet verdi. Yani bu açıdan da bu aile bireyleri açısından da en azından al bu kararını icraya koy demekle bu iş yine yetmiyor. Beni yine kendi dünyamla baş başa bırakmaması lazım. Zaten ben bir mağdurum. Bu mağduriyetim açısından devletin bana bu nafakayı aylık çünkü çocuklar da benim yanımda yani o anlamda diyorum yani devlet bunu ödemeli bana, o mağdur olan eşe, o eylemi yapana da haksız olan eylemi yapan eşe de rücu etmeli. Çok insani bir şey.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Aslında sizin söylediğinize iyi bir örnek biliyorum çok yakınım. Mesela karı koca boşanıyor, çocukları anneye bırakıyorlar fakat anne kabul etmiyor, mecburen babanın yanında kalıyor fakat aynı zamanda da nafaka ödüyor. Bir de böyle durumlar var.

MAHMUT TANAL (Devamlı) – O olmaz Hocam, o nafakanın indirilmesi, bakın hukukumuzda bir hüküm var. Nafaka meselesi, mali durum çerçevesinde ancak yaşanabilir miktarı ödemesi lazım. Kabul etmiyor, ben hem nafaka alacağım hem almayacağım. O zaman mahkemeye müracaat edecek, o nafakayı kesecek mahkeme.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Kesebilir değil mi mahkeme?

MAHMUT TANAL (Devamlı) – Kesebilir, yasada öyle hüküm var.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Hayır öyle tanıdığım birisi var da gerçekten enteresan bir durumla karşılaştım. Bir annenin çocukları kabul etmemesini anlayamadım.

MAHMUT TANAL (Devamlı) – Var var, uygulama çok değerli Hocam, hatta daha ötesi, eğer çocuk gerçekten anne almaz, anne bakamıyor, baba da bakamıyor veya çocukların menfaati göz önüne alır, çocuk kimin yanında fikren, ruhen daha rahat edebilecekse ona bırakılır çünkü çocukların menfaati esastır. Eğer çocukların menfaati ikisinin de yanında kalması olmuyor ise Çocuk Esirgemeye bırakılır.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Yok, babanın yanında kalıyorlar, baba gayet de iyi bakıyor ama ben ona çok hayret etmişim de anneye bırakmış mahkeme, istemesine rağmen baba anneye bırakmış fakat anne almamış, çocuklar babanın yanında kalıyor.

MAHMUT TANAL (Devamla) – Hukuki bilgisizlik o yani.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ben sizin dediğinizi anlıyorum, bu sözleşmenin ilaveten bu sözleşmeyi müzakere eden heyet, sözleşmeye ilaveten bir de sözleşmenin aşağı yukarı 3 misli kalınlığında bir açıklayıcı memorandum yazdık. Bunun nedeni de çünkü her ülkenin hukuk sisteminde kendine özgü birtakım değişiklikler olduğu için, peki bu bizim hukukta nasıl uygulanacak diyen unsurlar oluyordu. Çeşitli misaller vererek uygun uygulamanın ne olacağını. Bunu şunun için söylüyorum: Sözleşmenin 30'uncu maddesindeki "compensation" yani tazminat başlığı altında aslında bu sizin söylediğiniz yani bizim hukukumuzda "tedbir nafakası" dediğiniz şeyi de bence kapsıyor ama ben bu konuda sizinle iddialaşacak değilim çünkü ben hukukçu değilim ama bizim öbür taraftan kendi bu işlerle uğraşan avukatların özellikle kadın haklarıyla uğraşan avukatların söylediğine göre, biz bu maddeyi kabul ettiğimiz zaman tam da sizin dediğiniz gibi tedbir nafakası durumunda da yani şiddeti uygulayan kişiye daha doğrusu mağdura eğer başka türlü bir sigorta yoluyla veya adamın kendi parası olmadığı için, üstünde malı olmadığı için her neyse alınamıyorsa devletin bir maaş bağlayıp yardım yapıp sonradan bunu o kişi rücu etmesine imkân veriyor ve de açıklayıcı memorandumda da bunu söylüyor sözleşme. Kendi hukukunuza uygun biçimde bunu yapın diyor, bu fikri kabul ediyor, bu genel prensibi kabul ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Doğru Hocam, 30'uncu maddede "Taraflar devletler mağdurlara bu sözleşme uyarınca kabul edilen suçlar için faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır."

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bir de ikinci şeyi var onun, orada da okursanız aynı şey var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Devam ediyor: "Bedensel hasar gören veya sağlıkları ciddi bir şekilde zarar gören ve uğradıkları zarar fail sigorta ya da devlete ait sağlık ve sosyal yardım hizmetleri gibi diğer kaynaklardan karşılanmayan kişilere devlet tarafından yeterli tazminat sağlanır. Bu hüküm mağdurların güvenliği için gereken özen gösterildiği müddetçe tarafların devletlerin gereken tazminatı failden talep etmesine engel teşkil etmez." Doğru da kendi iç düzenlememizi biz buna uygun yapmazsak bu havada kalır. Sorun bu Değerli Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Çok haklısınız, o da sizlere düşüyor. Çok haklısınız, çok memnun oldum bunu bu kadar net ortaya koyduğunuza, Medis de bu tür şeyleri...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bunu ben yine Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu toplantısı aşağıda yapılmıştı, orada bunu dile getirdim ben, oradaydınız değerli üstadım. Yani tabii bilmiyorum ne derece dile getirildi.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Hukukçu arkadaşlarla uluslararası hukuki şeyler konuşuldu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hukuki bir sorunu dile getirdim, bilmiyorum tabii yani partiler üstü bir şey.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Kadın sivil toplum örgütleri de bu konuda çok ısrarlı.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Bunlar siyasete alet edilecek şeyler değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değil ağabey işte yani bu hakikaten çok önemli yani toplumun yarısıyız, bir parçasıyız, elmasıyız, bir bütünüyüz yani.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Zaten bu alan genel olarak hakikaten ben buraya gelmeden önce bir büyükelçi için bir toplantıdaydım, kadına yönelik şiddet gene konuşuluyordu. Türkiye’de değişik partilerin bu konudaki tutumu nedir falan diye. Valla yani bunun partilerle alakası yok dedim ben, bunun hakikaten partiyle bir alakası yok ve ben samimi olarak inanıyorum ki Türkiye’de kendini bilen herkes bu işe bir dur demek istiyor, iyi bir şeyler yapmak istiyor bu konuda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çıkılır, özür dilerim yani siyasi iktidardaki milletvekili arkadaşlarım bağışlasınlar beni, yani buna siyaseten şu gerekçelerle çıkılabilir karşı: Bir, denilebilir ki hani bizim meşhur Anayasa’mızın 65 midir, devletin sosyal imkânlarla dahli var ya denilebilir ki efendim böyle olursa o zaman herkes hakkını kötüye kullanır, işte geçim kaynağı hâline gelir, bu argümanla karşı çıkabilirler. Yapılmama uğruna bu argüman karşınıza çıkabilir. Bu bence ciddi bir argüman değil, doğru, samimi bir argüman da değil yani biz her şeye ekonomiye yer buluyoruz da mağdur olan bu kadına mı veremeyeceğiz artı o zaman bunun da yol yöntemi vardır, emniyet yöntemi vardır, denetim vardır ve bunu yapan birisi de varsa devleti dolandırmış olur. Ciddi, çok yüksek yaptırımlar getirilebilir.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sosyal Sigortaları dolandırmak gibi bir şey olur bu da.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, her ikisine de dolandırıcılık suçu olur ve çok ağır yaptırımlar var değerli arkadaşlar. Bu açıdan bence hep birlikte el ele verirsek bence iyi olur diye düşünüyorum değerli arkadaşlar.

BAŞKAN – Devletin teftiş denetiminin devreye konulması lazım.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Yarın görüşülecek, kanun değil, bu sözleşme.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nerede görüşülecek?

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yer nerede?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Onu Zeynep Hanım bize bildirebilir misiniz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman yarın bize, yazdırın bildirin değerli arkadaş, size zahmet olacak.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sözleşme yarın görüşülecek.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sözleşmeyle kanunun uyuşması konusunda, örtüşmesi konusunda... Sözleşme hakkında yapılacak bir şey yok, yasamayı buna uydurma konusunda yardımlarınızı esirgemeyin.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sözleşmenin... Türkiye yapıyor, yani İçişleri Bakanı bizzat koymuş.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Aynen yani, biz yaptık, biz savunduk adına “İstanbul Sözleşmesi” dedik. Dolayısıyla, biz bu sözleşmeyi destekliyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yalnız orada şey belki denilebilir, hep orada değerli Hocam, suç ve tazminat geçiyor ya yani ceza kavramları hep geçiyor. Aslında orada bir hukukçu arkadaşımız olsaydı keşke aile hukukundaki yükümlülüklerini de yerine getirmeyen bir ibare olsa idi daha bizi rahatlatırdı. Zaten bu bir haksız fiilden hep bahsediliyor, yani hep suçtan bahsediliyor. Kadına karşı yapılan her şiddet eylemi suç olmayabiliyor, bazen incitiyorsunuz... Hukukta haksız fiillerin hepsi suç değil. Yani kişiyi rencide eden her eylem suç olmayabiliyor bazen.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Hangilerinin suç olması gerektiğini sözleşme söylüyor, bunları tadat etmiş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onu yaptı, ceza kanunu anlamında oradaki maddelerle hani biz ne diyoruz Ceza Kanunu’nda, suçun tanımının yapılmış olması lazım ki ondan cezalandırılabilsin. O tanımlamalarla bu ben, sözleşmede hangilerinin suç olduğuna ben bakmadım. Eğer o tanımlamalar örtüşmüyorsa...

PROF. DR. FERİDE ACAR – O zaman yasamızı değiştirmek durumundayız.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet, Ceza Kanunu’ndaki...

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sözleşmedir esas olan, onun için, sözleşme, standardı getiriyor. Yani Ceza Yasası’nda da değiştirmemiz gereken şeyler olabilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O anlamda diyorum değerli hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Zaten onun için bu sözleşmeler bu kadar uzun sürdü. Ceza Yasası’na uydurmaya çalışıyoruz ama “Bizim yasada böyle değil.” diyorlar. Mesele sizin yasadaki değil, mesele, bir standart olacak herkesin yasası buna uyacak anlayışı.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Tekrar iş birliği içinde devam edeceğiz mutlaka. Biz çünkü sivil toplum kuruluşlarını da davet edeceğiz, halkın içinden bazı şiddet görmüş kişileri de davet ederek görüşlerini almak istiyoruz. Bu çerçevede sizinle diyalog içinde olmamız bize güç verir.

Ayrıca, gerçekten üzerinde durduğumuz bu uyum, sözleşme ve kanun tasarısı uyumu konusunda sizin de bizi desteklemenizden memnunluk duyuyoruz.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Yani onu çok destekliyoruz. Fatma Şahin Hanım’a da ben ilettim bunu, biliyor o zaten. Her fırsatta da şey yapıyorum ama bu fırsatı da çok iyi vermiş oldunuz bana da sizleri de bu konuda böyle düşünmeye eğer çekebilirsem çok iyi olur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ev içi kavramı dar değil mi Hocam? Yani zaten kadına karşı sözleşme diyoruz, yani o ev içi ibaresi, kavram dar değil mi?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ben onları anlatmadım sizlere, o kavganın nereden çıktığını.

BAŞKAN – Evin içinden şeyi kastettiniz herhâlde mesela, kayınvalide, kayınpederle evde özürlü, yaşlı aile fertleriyle birlikte yaşadığımız zaman onlar karı koca arasındaki kavgadan etkilenecek...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, evin sınırları neresi?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Evin sınırları burada önemli değil. Burada sözleşmenin ismi “Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele İçin Yeni Bir Avrupa Konseyi Sözleşmesi” Sözleşmenin resmî adı “Kadınlara Yönelik Şiddet ve İç Şiddetle Mücadele” Dolayısıyla, öncelik kadınlara yönelik şiddet, sözleşmenin ruhu o. Onun için, zaten iş yerindeki taciz, işte başka türlü tecavüz ev içinde veya ev dışında hepsi dâhil. Sözleşmenin özü, kadınlara yönelik şiddetle mücadele, resmî adı da göreceksiniz zaten geldiğinde...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani o eğer “ve” bağlacı varsa yine sıkıntı olacak değerli Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Niye?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kadınlara yönelik şiddet ve ev içi...

PROF. DR. FERİDE ACAR – “Ve” bağlacı değil, ev içi şiddet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ev içi şiddet denirse burada ne olur Hocam? Ben erkeğim, eşim bana şiddet uyguladı, başlık yukarıda kadın. Yani, bir, kadın olacak; iki, ev içi olacak.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Hayır, ikisi birden olacak diye bir şey yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman “veya” demek lazım “ve” bağlacı...

PROF. DR. FERİDE ACAR – Sözleşmenin içinde o çok açık.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İşte bilemiyorum yani teknik hukukçu olarak düşünüyorum. Ama değerli Hocam, bunu siz hocalar bize öğrettiniz.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bu, doğru tercüme değil. Ben bunu gördüm, görünce de hemen Fatma Şahin Hanım’ın ofisini aradım, dedim ki: Bakanlar Kurulundan nasıl geçti bilmiyorum ama doğru tercüme “domestic violence” olduğu için “ev içi şiddet” olması lazım. o da “Haklısınız, biz öyle gönderdik, değiştireceğiz.” dediler. Ben bilmiyorum, sizin de yani bilginiz olsun diye söylüyorum. Şimdi, yani Türkiye’de bu daha önce de olmuştur. Bazen sözleşmelerin tercümesinde yanlış yapılabiliyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Ev içi daha dar kapsamlı.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ama o artık bir müzakere konusu değil, sözleşme bu şekilde yapıldı, sözleşmenin ismi “aile içi şiddet değil”, “domestic violence” yani ev içi şiddet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bence orada kadına yönelik ve ev içi şiddet dersek kapsam çok dar.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bu tercüme içinde kalmış bir şey değil, bu artık kabul edildi Avrupa Konseyinde, böyle sözleşme.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Avrupa Konseyinde kabul edildi, yani netice itibarıyla bizim kendi iç hukukumuzu söylüyorum değerli Hocam.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ama işte bizim iç hukukumuzda demin anlattığım gibi, suçlar tek tek tatat edilmiş durumda, nelerin Ceza Yasa’mızda, nelerin Usul Yasası’nda dikkat edilmesi gerektiği hepsi anlatılıyor sözleşmede, aynı şekilde diğer unsurlar var ama sözleşmesinin özü, bu büyük müzakerelerden sonra oldu, burada sorun olan temel sorun, ilk baştaki verdiğim istatistiklerden de yola çıkarak kadınlara yönelik şiddettir, bazı evlerde erkeklere yönelik şiddet de oluyormuş bunu inkâr eden yok ama bu ikisinin aynı şey olmadığını biliyoruz, kadınlara yönelik şiddetle, erkeklere yönelik şiddetin...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bu, aile içinin cevabını da kapsamıyor mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kapsamıyor, kadın ve ev içi dersek kapsamayacak.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Hayır, hayır, kapsıyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – “Ve aile bireyleri” ...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Veya aile bireyleri” derse olur.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Böyle bir şey yok. Sözleşmede bakın, ben size açıkça göstereyim. Sözleşmenin girişinde diyor ki...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hocam, ev içi coğrafik alan gösterir, coğrafik yeri tanımlıyorsunuz.

BAŞKAN - Sanki karı koca ayrı yaşıyorlar ama aynı evde yaşıyorlar ve koca, kadına şiddet uyguluyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Doğru, kadın.

BAŞKAN – Ama bunu bu sözleşme yine kapsıyor.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Tabii, bu kapsıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kapsıyor kadına, peki, erkek çocuğa uyguladı ne olacak.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Şimdi onu anlattım, çocuklara şiddet bu sözleşmenin kapsamında devletlerin şeyine bırakılmış. Sözleşme diyor ki: Siz bütün bu hükümleri isterseniz diğer aile bireylerine de diğer ev içi, hane halkına da uygulayabilirsiniz ama kadınlara uygulamak

zorundasınız, diğerleri için istiyorsanız, siz yasalarınızı öyle yaparsınız ki ben bu hükümleri herkese uygulayacağım dersiniz, bizim Türkiye olarak böyle yapmamıza mani bir durum yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çocuk Hakları Sözleşmesi var, o da ayrı bir sorun.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Şimdi, bunu böyle demesinin nedeni de zaten Avrupa Konseyinde de bir ayrı çocuk haklarının korunmasına dair bir Avrupa sözleşmesi var, zaten Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nden ayrı olarak Avrupa Konseyinde de bir sözleşme var. Dolayısıyla, orada bir problem yok, esnek bir sözleşme.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Onu dâhil ediyoruz.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Temel prensipleri koyuyor ama siz kendi iç hukukunuza uygun olarak bunları kime teşmil edeceğinizi kendiniz karar verin diyor, ona mâni bir durum yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, burada nelere dikkat etmemizi tavsiye edersiniz Hocam?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ne gibi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani kanunla ilgili, bu sözleşmede.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Kanunla ilgili olarak bence esas dikkat edilmesi gereken nokta, kanunun sadece yargılama sürecine ilişkin, sadece cezalandırmaya ilişkin olmaması, önleme ve koruma... Şu andaki kanun, benim gördüğüm kadarıyla koruma ve kovuşturmaya, soruşturmaya odaklanmış durumda, hâlbuki sözleşme bu ikisine ilaveten önleme ve siyasa’yı da içeriyor, politikayı içeriyor. Yani bütünlük, onu benimsetmek lazım yasaya da.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, o “siyasa” dediğiniz, onun açılımını nasıl yapabilirsiniz?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Örneğin değişik kurumlar arasında bu konuda iş birliği olması, bilgi toplanması, Devlet İstatistik Kurumunun...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bilgi topladık da kadına ne yararı olacak veya o şiddete maruz kalan insana ne yararı olacak?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Bilgiyi bilmeden bilmiyoruz ki şiddetin ne olduğunu bilmiyoruz. Beyefendi, nasıl yararı olacak yani şey olmuyor. Hangi tür şiddet olduğunu, biz Türkiye’de...

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Ama önleme bence en başta gelen kural olması lazım.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Ama önleme için de önce bilgiye ihtiyacımız var. bilginin karşılaştırılabilir bilgi olması lazım, yani değişik ülkelerdeki durumla mesela karşılaştırabileceğimiz, ülkemizin farklı bölümlerindeki şiddet türleri üzerinde ki ona yönelik tedbir alabilmek için. Bunlar, bilgi toplanması, istatistik, karşılaştırmaya elveren istatistik, eğitimde, her türlü eğitimde, örgün ve yaygın eğitimde küçük yaştan itibaren yaşına uygun olarak çocuklara, kadına yönelik... Erkek eğitimi

çok önemli. Bütün bunlar sözleşmenin içinde var, erkeklerin eğitimi. Şimdi, bazı şeyler var mesela, jandarmayla, Genelkurmayla bir anlaşma yapıldı, askerlikte... Yani bunların hepsinin yasada da olmasında yarar var, yasa da bu anlamda biraz güçlendirilmeli. Sözleşmenin hükümlerinden yasaya, artık onların usulünü, adabını bilenler sizsiniz tabii. Sözleşme içerisinden belli unsurlar yasaya bence hiçbir sakınca olmadan, işte ne şekilde oluyorsa komisyonda mı, eklenebilir çünkü sözleşmeyi zaten kabul ettiğimize göre ona mani bir durum yok yani, sözleşmedeki hükümlerin yasaya entegre edilmesine.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sözleşme o zaman aynen kanuna yansısın.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Hayır, kanun daha detaylı, kanun işte demin konuştuğumuz şeyleri yapıyor, bazı unsurlarda daha detaylı. Türkiye'ye özgü durumları, sözleşmenin esnek bıraktığı konuları kanun düzenliyor, o bakımdan kanun lazım.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Kanun daha özel.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Özel.

Özellikle kovuşturma ve yargılamaya ilişkin olarak ve kovuşturmayla ilişkin, sözleşmenin hükümleri daha detaylı ve öyle olması da gerekiyor ve detaylı olduğu kadar bize özgü olması, bizim hukuk sistemimizle bağdaşır hâle getirmesi lazım sözleşmenin prensiplerini ki onu yapıyor, aynı şeyi diğer unsurlar için de yapmasında yarar var.

KOMİSYON UZMANI – Hocam, acaba, bu kanun, yeni tasarı, taslak, 4320 sayılı Kanun'un bir tür daha böyle kazuistik hâle getirilmiş gibi görüyoruz. Acaba, önleyici tedbirleri bunda tek tek saymakla bunun kapsamını çok genişletmek yerine önleyici bütün mekanizmalar işte eğitime dair, medyaya dair yani bütün belki bakanlıklarla, diğerleriyle ilgili olarak hepsinin koordinasyonu şeklinde başka bir tasarı, öyle olması daha mı iyi olur yoksa hani bu çok mu karıştırır işi acaba diye düşünüyorum, bu birinci sorum; ikinci sorum da biliyorsunuz, alt komisyon kapsamında sizi de zaten davet ettik denetimi, alt komisyonun denetimlerinde, mesela mahkemelerin ve polis merkezlerinin denetiminde bütün bu anlattıklarınız kapsamında nelere özellikle dikkat edilmesi denetimlerde gerekiyor?

PROF. DR. FERİDE ACAR – İkinci sorunuza açıkçası en yetkin cevabı verecek olan kişi ben değilim, onu doğrudan doğruya alanda çalışan, deneyim sahibi olan, kadına yönelik şiddet konusunda ciddi deneyim sahibi olan avukatlar var, onlardan bir şey almanız çünkü alanda ne oluyor, karakollarda neye bakılması lazım falan, ben değilim onun uzmanı, onu başka bir yerden almanızda şey var.

BAŞKAN – Zaten, kapsamımız içinde var.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Birinci sorunuza gelince: İkinci bir yasa olabilir mi? Olabilir, buna mani bir durum yok, ikinci bir yasa çerçevesinde düzenlenebilir aynı sözleşmenin bazı hükümleri

ama ben şöyle düşünürüm, burada bir momentum var, hızlanmış bir süreç var. Bu ikinci bir yasaya kalsın, ileri bir tarihte bunu da çıkarırız inşallahla kalmaktansa bu mevcut çalışan motorun içerisine bazı temel unsurları bu yasaya dâhil etmekte ben yarar görürüm.

KOMİSYON UZMANI – Ben, şey için sordum, bu çünkü şiddete uğramış kadın ve sonrasını ilgilendiriyor.

PROF. DR. FERİDE ACAR – Aynen öyle ama sözleşme ondan daha farklı bir şey ama bunun içerisine dâhil edilebilecek temel bazı bu eğitimle ilişkin, datayla ilişkin noktalar olabilir, olması lazım diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Bize vermiş olduğunuz bu bilgileri bir CD veya bir şey...

Bizim buradan çıkacak değil mi?

KOMİSYON UZMANI – Tabii, ses kaydımız var.

BAŞKAN – Ses kayıtlarımız var, yazıya döküleceğiz o zaman.

Yazıya dökülmüşü varsa sizden rica edebilir miyiz?

PROF. DR. FERİDE ACAR – Yok, yazılmış, böyle bir şey hâlinde yok bunların hepsi ama yazılmışını eğer döküldükten sonra bana gönderirseniz bir kontrol etmeyi ve de orada gerekiyorsa açıklama getirmeyi isterim.

KOMİSYON UZMANI – Tutanaklar çıkacak.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Kapanma Saati: 18.45